

پایه یازدهم - کلیه رشته‌ها		فارسی (۲)	۶
مدت آزمون: ۶۰ دقیقه		فصل ۶ (درس‌های ۱۲ و ۱۴)	
نمره	ردیف	قلمرو زبانی (۳/۵) نمره	
۰/۲۵	۱	معادل معنایی واژه «غضنفر» در کدام یک از ابیات زیر دیده می‌شود؟ (۱) چو غلتید در خاک آن ژنده فیل (۲) به سوی هژبر ژیان کرد رو بزد بوسه بر دست او جبرئیل به پیشش برآمد شه جنگجو	
۰/۲۵	۲	با توجه به بیت «خروشید کای پایمردان دیو / بریده دل از ترس گیهان خدیو»، واژه «پای‌مردی» در کدام معنا به کار نمی‌رود؟ (۱) خواهشگری (۲) دادخواهی (۳) میانجی‌گری (۴) شفاعت	
۰/۲۵	۳	در متن زیر، یک غلط املایی وجود دارد؛ آن را تصحیح کنید. «ابلیس سپس در لباس خوالیگری چالاک، خورش‌های حیوانی بدو می‌خوراند و خوی بد را در او می‌پرورد؛ سپس بر اثر بوسه‌زدن ابلیس بر دوش ضحاک، دو مار از دو کتف او می‌روید و مایع رنج وی می‌شود.»	
۰/۲۵	۴	در کدام گزینه، «نادرستی املایی» مشهود نیست؟ (۱) بدر در میدان او هلالی بودی و رستم به دستان او زالی. (۲) در اساطیر ایران، مار مظهری است از اهریمن و در این‌جا نیز بر دوش ضحاک می‌روید که تجسمی است از خواهی اهریمنی و بیداد و منش خبیث. (۳) بیامد به درگاه سالار نو بدیدندش آن‌جا و برخاست قو (۴) بر مصطفی بهر رخصت دوید از او خاست دستوری انا ندید	
۰/۵	۵	در گروه کلمات زیر، غلط‌های املایی را تصحیح کنید. «فایق و مسلط - روضه خلد - امتناء و سر باز زدن - سهم و ترس و ضرب و حرب - تپیدن بت‌خانه‌ها - کاحلی در غزا - منزّه از دغل - بزاغ و خدو - قبا و عبا»	
۰/۵	۶	برای هر یک از وضعیت‌های زیر، از ابیات ارائه‌شده نمونه‌واژه بیابید و بنویسید. الف) واژه از فهرست واژگان زبان جدید حذف شده است. ب) واژه با از دست دادن معنای پیشین و پذیرفتن معنای جدید به دوران بعد منتقل شده است. - خروشید و برجست لـرزان ز جای - بدو گفت مهتر به روی دژم - بدرید و بسپرد محضر به پای - که برگوی تا از که دیدی ستم؟	
۰/۲۵	۷	در بیت زیر، «گر» معادل چه معنایی دارد؟ «تو شاهی و گر اژدهاپیکری؟ بباید زدن داستان، آوری»	
۰/۲۵	۸	در بیت «چو آن آهنین کوه آمد به دشت / همه رزمگه کوه فولاد گشت» کدام یک از واژه‌های زیر، هسته گروه اسمی است؟ (۱) همه (۲) کوه (۳) آهنین (۴) فولاد	
۰/۲۵	۹	با توجه به دو بیت زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. «شجاع غضنفر، وصی نبی چنان دید بر روی دشمن ز خشم نهنگ یـمِ قدرت حق علی که شد ساخته کارش از زهر چشم» الف) نقش دستوری کل بیت اول را تعیین کنید. ب) نقش واژه‌های مشخص‌شده را بنویسید. ج) در مصراع دوم بیت دوم، هسته گروه نهادی را مشخص کنید.	
۰/۲۵	۱۰	نقش واژه مشخص‌شده در عبارت زیر، با نقش کدام گروه مشخص‌شده یکسان است؟ «ابلیس با موافقت او، پدرش مرداس را که مردی پاک‌دین بود، از پا درمی‌آورد تا ضحاک به پادشاهی برسد.» (۱) خروشید و زد دست بر سر ز شاه (۲) که ناگاه عمرو، آن سپهر نبرد که شاهها، منم کاوه دادخواه برانگیخت ابـرش، برافشانـد گرد	
۰/۵	۱۱	در هر یک از ابیات زیر، کدام آرایه ادبی دیده نمی‌شود؟ الف) دم تیغ بر گردنش چون رسید ب) چنان بُد که ضحاک را روز و شب سر عمرو صد گام از تن پیرید (اغراق - تشبیه - مجاز) به نام فریدون گشادی دو لب (کنایه - جناس - استعاره)	

قلمرو ادبی (۲/۵) نمره

فارسی (۲)		پایه یازدهم - کلیه رشته ها	مدت آزمون: ۶۰ دقیقه	۶	۱۴
فصل ۶ (درس های ۱۲ و ۱۴)					
۱۲	هر یک از قسمت های مشخص شده در ابیات زیر، پدیدآورنده چه آرایه ای هستند؟ الف) چو کاوه برون شد ز درگاه شاه ب) چو ننمود رخ، شاهد آرزو ج) دویندنند از کین دل سوی هم	بر او انجمن گشت بازارگاه به هم حمله کردند باز از دو سو در صلح بستند بر روی هم	۰/۷۵		
۱۳	مفهوم کنایی مصراع دوم بیت زیر را بنویسید. «بیفشرد چون کوه پا بر زمین»	بخایید دندان به دندان کین»	۰/۲۵		
۱۴	قافیه در کدام بیت نادرست است؟ ۱) دلیران میدان، گشوده نظر ۲) سپر بر سر آورد شیر اله ۳) همه برده سر در گریبان فرو	که بر کینه اول که بندد کمر علم کرد شمشیر آن اژدها نشد هیچ کس را هوس، رزم او	۰/۲۵		
۱۵	با توجه به بیت زیر، «درفش کاویان» نماد چه مفهومی است؟ «تو یک ساعت چو افریدون به میدان باش تا زان پس»	به هر جانب که روی آری، درفش کاویان بینی»	۰/۲۵		
۱۶	زمینه یا ویژگی حماسی مربوط به هر بیت را در مقابل آن بنویسید. الف) خروشید و برجست لـرزان ز جای ب) چو ضحاک بر تخت شد شهریار	بدزید و بسپرد محضر به پای بر او سالیان انجمن شد هزار	۰/۵		
قلمرو فکری (۴) نمره					
۱۷	بیت «زور داری چون نداری علم کار / لاف آن نتوان به آسانی زدن» به چه موضوعی تأکید دارد؟ ۱) قدرت و توان بدون دانش و آگاهی، بی ثمر است ۲) علم و دانش به تنهایی ره گشاست.		۰/۲۵		
۱۸	مقصود از قسمت مشخص شده در کدام بیت، نادرست بیان شده است؟ ۱) یکی محضر اکنون ببايد نوشت ۲) ستم دیده را پیش او خواندند ۳) همی رفت پیش اندرون مرد گرد	که جز تخم نیکی، سپهد نکشت (ضحاک) بر نامدارانش بنشانند (کاوه) سپاهی بر او انجمن شد نه خرد (فریدون)	۰/۲۵		
۱۹	با توجه به دو بیت زیر: «از آن چرم، گاهنگران پشت پای همان کاوه آن بر سر نیزه کرد الف) کدام واژه به عنوان نمادی از نمادهای ملی قلمداد می شود؟	پپوشند هـنگام زخم درای همان گه ز بازار برخاست گرد» ب) کدام مصراع، تصویرگر آغاز قیام و جنبش است؟	۰/۲۵ ۰/۲۵		
۲۰	بیت زیر چه چیزی را توصیف می کند؟ «ز بس گرد از آن رزمگه بردمید	تن هر دو شد از نظر ناپدید»	۰/۲۵		
۲۱	مفهوم مناسب هر بیت را از کمانک مقابل آن انتخاب کنید. الف) چو ننمود رخ، شاهد آرزو ب) گفت من تیغ از پی حق می زنم	به هم حمله کردند باز از دو سو (توقف جنگ - ناکامی در جنگ اولیه) بنده حقم نه مأمور تنم (اخلاص در جهاد - جنگاوری شجاعانه)	۰/۵		
۲۲	با توجه به عبارت زیر، دوران کودکی «فریدون» شبیه به زندگی کدام یک از پیامبران است؟ «سرانجام، یکی از ایشان می گوید که زبونی ضحاک به دست کسی انجام خواهد شد که هنوز از مادر نزاده است. همین اشاره کافی است که پادشاه بدمنش به جست و جوی چنین نوزادی فرمان دهد.»		۰/۲۵		
		۱) یوسف (ع) ۲) موسی (ع) ۳) ابراهیم (ع) ۴) یونس (ع)			
۲۳	ابیات و عبارات زیر را به نثر روان برگردانید. الف) شماریت با من ببايد گرفت ب) برافراخت پس دست خبیرگشا ج) روزی یاران الحاح کردند و مرا به تفرج بردند. د) بینداخت شمشیر را شاه دین	بدان تا جهان مانند اندر شگفت پی سربریدن بیفشرد پا	۰/۵ ۰/۷۵ ۰/۵ ۰/۲۵		
جمع نمرات		موفق باشید	۱۰		

۱۱ الف تشبیه (۰/۲۵)

اغراق: در شدت ضربه حضرت علی علیه السلام به سر عمرو اغراق شده است.
مجاز: «دم» مجازاً لبه، «صد گام» مجازاً مسافت بسیار زیاد («چون در این بیت، به معنی «همین که، وقتی که» و پیوند وابسته ساز است و ادات تشبیه نیست).

ب استعاره (۰/۲۵)

کنایه: «لب گشودن» کنایه از سخن گفتن / جناس: «شب و لب» / مجاز: «روز و شب»:
پیوسته، همیشه

۱۲ الف مجاز (۰/۲۵): «بازارگاه» مجاز از اهل بازار است.

ب) **اضافه تشبیهی** (تشبیه) (۰/۲۵) «شاهد آرزو» (مشتبه: آرزو / مشتبه به: شاهد (= معشوق زیبارو))
ج) **اضافه استعاری** (استعاره مکنیه) (۰/۲۵) «صلح» (مشتبه) به «خانه» (مشتبه به محذوف)
مانند شده که در (ویژگی و جزء مشتبه به) دارد.

۱۳ شدت خشم و عصبانیت (خشمگین شدن) (۰/۲۵)

۱۴ گزینۀ «۲» (۰/۲۵): در این دو بیت، دو واژه «اله» و «ازدها» نمی توانند هم قافیه باشند؛ زیرا «اله» به «ه» و «ازدها» به «ا» ختم می شود و دو واژه، حداقل حروف مشترک برای قافیه را ندارند.

۱۵ «سعادت و پیروزی» (۰/۲۵)

۱۶ الف) قهرمانی (۰/۲۵): فریاد زدن کاوه و با خشم برخاستن او از جای و پاره کردن استشهدانامه ضحاک و زیر پا انداختن آن در حضور ضحاک، نشانه دلآوری و بی باکی قهرمان است.
ب) خرق عادت یا زمینه شگفت آوری (۰/۲۵): حکومت هزارساله ضحاک، بیانگر زمینه تخیلی و خرق عادت حماسه است.

۱۷ گزینۀ «۱» (۰/۲۵): هر کاری علاوه بر نیاز داشتن به توانمندی و قدرت انجام، نیازمند علم و دانش و شناخت نیز هست.

۱۸ گزینۀ «۳» (۰/۲۵): مقصود از «مرد گرد»، کاوه است که پیشاپیش همه حرکت می کرد و لشکری عظیم دور او جمع شده بود.

۱۹ الف چرم (۰/۲۵)

در ادامه خشم و خروش کاوه علیه ضحاک، کاوه آن پیشبند چرمین که آهنگران هنگام ضربه زدن با پتک، روی پای خود را با آن می پوشانند، به عنوان پرچم بر سر نیزه می زند و همان لحظه شور و غوغایی در بازار برپا می شود؛ پس مردم زیر این چرم، علیه ظلم ضحاک متحد می شوند. درفش کاویانی عنوانی است که بعدها از همین پیشبند چرمین کاوه ساخته می شود و نماد پیروزی و اتحاد شناخته می شود.

ب) مصراع چهارم (۰/۲۵): «گرد برخاستن از بازار» نشانه و کنایه از برپاشدن شور و غوغا و لحظات اولیه قیام است.

۲۰ گرد و غبار برخاسته از میدان جنگ (۰/۲۵) را توصیف می کند که از شدت گرد و غبار هیچ یک از دو پهلوان دیده نمی شدند.

۲۱ الف) ناکامی در جنگ اولیه (۰/۲۵) مطابق بیت، وقتی دو پهلوان به خواسته خود نرسیدند، دوباره به هم یورش بردند. «رخ نمودن شاهد آرزو»، کنایه از نرسیدن به خواسته و آرزو است.

ب) اخلاص در جهاد (۰/۲۵) «تیغ از پی حق زدن»، «بندۀ حق بودن و مطیع هوای نفس نبودن» نشانه اخلاص در جهاد و عمل است.

۲۲ گزینۀ «۲» (۰/۲۵): موسی (ع) وجه شباهت سرگذشت فریدون و موسی در این است که هر دو در آغاز تولد برای در امان ماندن از دست جلاخان مخفیانه پرورش یافته اند. (فرعون هم در تکاپوی جستن کودکان به قصد یافتن حضرت موسی (ع) بود).

۲۳ الف) باید بابت این اقدام ظالمانه به من حساب پس بدهی (۰/۲۵) تا مردم جهان [از ستم های تو] شگفت زده شوند. (۰/۲۵)

ب) پس [حضرت علی] دست توانمند خود را بالا برد (۰/۲۵) و برای کشتن عمرو، آماده و مصمم شد. (۰/۵)

ج) روزی یاران اصرار کردند (۰/۲۵) و مرا به گشت و گذار بردند. (۰/۲۵)

د) شاه دین علیه السلام شمشیر را فرود آورد (یا: عمرو را با شمشیر زد). (۰/۲۵)

آزمون شماره ۶ (درس های ۱۲ و ۱۴)

۱ گزینۀ «۲» (۰/۲۵)

غضنفر و هُزبر هر دو به معنای «شیر» هستند.
در بیت گزینۀ «۱»، ژنده به معنی «بزرگ، عظیم» است و در بیت گزینۀ «۲» نیز واژه ژیان به معنی «خشمناک و خشمگین».

۲ گزینۀ «۲» (یا: دادخواهی) (۰/۲۵): «دادخواهی، دادخواهی کردن» معنای واژه فریادخواندن است.

۳ «مایع» ← «مایه» (۰/۲۵): کاربرد املائی مایه و مایع را اشتباه نگیرید. مایه به معنی «دلیل، سبب، باعث و انگیزه، اندازه» است و مایع یعنی «هر چیز روان و سیال مثل آب».

۴ گزینۀ «۱» (۰/۲۵)

بررسی غلط های املائی:
گزینۀ «۲»: «خبیس (غلط) ← خبیث (= پلید و ناپاک)
گزینۀ «۳»: «قو (غلط) ← غو؛ «برخاست غو» یعنی بانگ و خروش و غوغا برپا شد.
گزینۀ «۴»: «خاست (غلط) ← خواست؛ «دستوری خواست» یعنی «اذن و رخصت طلبید»؛ پس خواست به معنی «طلب کرد، تقاضا کرد» صحیح است نه خاست (= بلند و برپا شد).

۵ «امتناع» (۰/۲۵) - کاهلی (= سستی و تنبلی) (۰/۲۵)

۶ الف) «دژم» (۰/۲۵)

ب) «محضر» (۰/۲۵)

یکی از معانی محضر در گذشته، «استشهدانامه» بوده که امروزه این معنا را از دست داده و معنای جدید (محلی ثبت سند عقد و ازدواج و ...) گرفته است.
○ «بسرّرد» از مصدر «سرّردن» (زیر پا گذاشتن، پایمال و لگدمال کردن) هم امروز از فهرست واژگان حذف و متروک شده است.

نکته

واژه هایی مثل «خوالیگر، ذرای، حدیو، غو، ترگ، سوفار، فتراک و برگستوان» از فهرست واژگان زبان امروز حذف و متروک شده و واژه هایی مثل «هنر، شوخ، کثیف، سوگند، مهمات، اختلاف و خداوند» با از دست دادن معنای پیشین و پذیرفتن معنای جدید به دوران بعد منتقل شده اند.

۷ «یا» (۰/۲۵)

۸ «کوه» (۰/۲۵)

صورت مرتب شده بیت و بررسی گروه های اسمی:

جو آن کوه آهین به دشت آمد
صفت اشاره هسته صفت

همه رزمگه، کوه فولاد گشت
صفت مبهم هسته گروه نهاد هسته گروه مسند م. الیه

۹ الف) گروه اسمی «نهاد» (۰/۲۵)

ب) «علی»: بدل (۰/۲۵) - «چنان»: قید (۰/۲۵)

ج) «کار» (۰/۲۵)

توجه: این دو بیت موقوف المعانی اند:

شجاع غضنفر (شیر شجاع)، وصی نبی، نهنج یم قدرت حق، علی
نهاد بدل بدل بدل

چنان ز خشم (= خشمگینانه) بر روی دشمن (نگاه کرد) که کارش (= کار نهاد

عمرو) از زهر چشم علی علیه السلام ساخته شد (= تمام شد).

۱۰ گزینۀ «۲» (۰/۲۵)

واژه «مرداس» بدل گروه اسمی «پدرش» (= پدر ضحاک) است. گروه اسمی «آن سپهر نبرد» هم در بیت گزینۀ «۲» نقش تبعی بدل دارد.

○ گروه اسمی «کاوه دادخواه» نقش مسند دارد:

شاه من کاوه دادخواهم

منار نهاد گروه مسند فعل استاری